

MATERIAŁ INFORMACYJNY

Wydawanie orzeczeń przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w publicznych poradniach specjalistycznych, regulują przepisy wydane na podstawie art. 71b ust. 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U z 2004 r., Nr 56, poz. 2572, z późn. zm.).

Rozstrzygnięcia dotyczące prawidłowości wydanego orzeczenia powinny uwzględniać regulacje obowiązujące w czasie jego wydania i obowiązywania. Przytoczyć tu należy również wcześniejsze regulacje w tym zakresie.

Zgodnie z § 10 ust. 2 ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 czerwca 1993 r. *w sprawie organizacji i zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz innych publicznych poradni specjalistycznych*, orzeczenie kwalifikacyjne do odpowiednich form kształcenia specjalnego (w tym integracyjnego oraz do nauczania indywidualnego) dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych zawierało:

- 1) określenie rodzaju i stopnia niepełnosprawności;
- 2) określenie odpowiednich form kształcenia lub opieki oraz warunków niezbędnych do realizacji potrzeb edukacyjnych dziecka;
- 3) indywidualny program pracy z dzieckiem ze wskazaniem metod stymulacji, terapii i usprawnienia lub wskazaniem form pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2001 r. *w sprawie orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży oraz wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, a także szczegółowych zasad kierowania do kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania*, w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradniach specjalistycznych, były organizowane i działały na zasadach określonych w rozporządzeniu zespoły orzekające, które wydawały:

- 1) orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim;
- 2) orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły;
- 3) opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Przy wydawaniu orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego należy uwzględniać aktualne przepisy regulujące organizację tego kształcenia, w szczególności określenie dla jakich dzieci i młodzieży organizuje się w systemie oświaty kształcenie specjalne.

Poniżej przedstawiono akty prawne, które regulowały organizację kształcenia specjalnego w kolejnych latach.

Zarządzenie nr 29 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 1993 r. *w sprawie zasad organizowania opieki nad uczniami niepełnosprawnymi, ich kształcenia w ogólnodostępnych i integracyjnych publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz organizacji kształcenia specjalnego* (Dz. Urz. MEN Nr 9, poz. 36, z późn. zm.), określało rodzaje niepełnosprawności, z uwagi na które było wydawane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci uczęszczających do przedszkola specjalnego.

Przedszkole mogło być organizowane w szczególności dla dzieci:

- 1) z wadami widzenia,
- 2) niesłyszących,
- 3) słabosłyszących,
- 4) przewlekle chorych,
- 5) niepełnosprawnych ruchowo,
- 6) upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym,
- 7) z zaburzeniami zachowania,
- 8) z upośledzeniami sprzężonymi.

Określało również rodzaje niepełnosprawności, z uwagi na które było wydawane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów uczęszczających do szkoły dla dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami i stopniami niepełnosprawności, a w szczególności dla:

- 1) upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- 2) upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym,
- 3) niesłyszących,
- 4) słabosłyszących,
- 5) niewidomych,
- 6) słabowidzących,
- 7) przewlekle chorych,
- 8) niepełnosprawnych ruchowo,
- 9) niedostosowanych społecznie, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania.

Natomiast od 16 lutego 2005 r. do 1 września 2011 r. stosowane w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego określenie rodzaju zaburzeń i odchyień rozwojowych powinno być zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166).

Ww. przepisy stanowiły, iż kształcenie specjalne organizowane było dla dzieci i młodzieży:

- 1) niesłyszących,
- 2) słabo słyszących,
- 3) niewidomych,
- 4) słabo widzących,
- 5) z niepełnosprawnością ruchową,
- 6) z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
- 7) z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- 8) z autyzmem,
- 9) ze sprzężonymi niepełnosprawnościami,
- 10) z chorobami przewlekłymi,
- 11) z zaburzeniami psychicznymi,
- 12) niedostosowanych społecznie,
- 13) zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- 14) zagrożonych uzależnieniem,
- 15) z zaburzeniami zachowania.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka organizowało się i nadal organizuje na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, wydanej przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej lub zespół opiniujący działający w niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Kształcenie specjalne dzieci i młodzieży niepełnosprawnych organizowało się i organizuje wyłącznie na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, z uwagi na niepełnosprawność dziecka/ucznia. Dlatego też działania przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie organizacji wspomagania i tego kształcenia, mogą się rozpocząć dopiero po dostarczeniu przez rodzica (opiekuna prawnego) odpowiednio opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka lub orzeczenia o potrzebie kształcenia

specjalnego. Wykazanie dzieci/uczniów w Systemie Informacji Oświatowej może nastąpić wyłącznie w sytuacji, gdy na dzień sprawozdania przedszkole, szkoła, placówka posiada ww. dokumenty.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r.:

- ✓ *w sprawie warunków organizowania, kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz ośrodkach (Dz. U. z 2014 r. poz. 392);*
- ✓ *w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 414),*

przedszkola specjalne, oddziały specjalne w przedszkolach ogólnodostępnych, szkoły specjalne oraz oddziały specjalne w szkołach ogólnodostępnych organizuje się dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych:

- 1) niesłyszących,
- 2) słabosłyszących,
- 3) niewidomych,
- 4) słabowidzących,
- 5) z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- 6) z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim – z wyłączeniem przedszkoli specjalnych oraz oddziałów specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych, których w przypadku tej niepełnosprawności nie organizuje się,
- 7) z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- 8) z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- 9) z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

We wzorze orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, który stanowi załącznik nr 1 do ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. *w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*, znajduje się zapis, iż zespół orzekający „*orzeka o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na ... (należy wskazać rodzaj niepełnosprawności dziecka, w tym stopień upośledzenia umysłowego, lub niedostosowanie społeczne, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w przypadku niepełnosprawności sprzężonej należy wskazać współwystępujące niepełnosprawności)*”. Z objaśnienia tego wyniku, że w tej części orzeczenia należy wskazać rodzaj niepełnosprawności dziecka, w tym stopień upośledzenia umysłowego lub niepełnosprawności sprzężone.

Przy czym, przez niepełnosprawności sprzężone należy rozumieć występowanie u dziecka co najmniej dwóch z wyżej wskazanych niepełnosprawności. Zatem o tym, czy występują u dziecka niepełnosprawności sprzężone orzeka zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia.

Na podstawie art. 71b ust. 4 ustawy o systemie oświaty, od orzeczeń tych rodzice dziecka mogą złożyć w terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia odwołanie do kuratora oświaty. W art. 71b ust. 6 tej ustawy ustawodawca zawarł upoważnienie dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, aby określił w drodze rozporządzenia, skład zespołów orzekających, tryb ich powołania, szczegółowe zasady działania tych zespołów, tryb postępowania odwoławczego, wzory orzeczeń oraz szczegółowe zasady kierowania dziećmi i młodzieżą do kształcenia specjalnego, indywidualnego rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania.

Wydane na podstawie tego upoważnienia ww. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. *w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*, w § 17 ust. 1 i 3 stanowi, że od orzeczenia wnioskodawca może wnieść odwołanie do kuratora oświaty, za pośrednictwem zespołu, który wydał orzeczenie, w terminie 14 dni od dnia jego doręczenia. Zespół jest obowiązany przesłać odwołanie wraz z aktami sprawy kuratorowi oświaty w terminie 14 dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie, jeżeli w tym terminie nie wydał nowego orzeczenia, zgodnie z ust. 2. Na podstawie tego przepisu zespół może uchylić zaskarżone orzeczenie i wydać nowe, jeżeli uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, a od nowego orzeczenia wnioskodawcy również służy odwołanie.

W Ministerstwie Edukacji Narodowej obecnie trwają prace nad nowym rozporządzeniem *w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*. Rozwiązania zaproponowane w rozporządzeniu będą odpowiedzią na rekomendacje, opinie i uwagi kierowane do Ministerstwa Edukacji Narodowej przez środowiska reprezentujące nauczycieli, rodziców, dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek systemu oświaty, partnerów społecznych, a także przez przedstawicieli organów sprawujących nadzór pedagogiczny i organów prowadzących przedszkola, szkoły i placówki. Uwagi wynikające z analizy wyników kontroli prowadzonych przez Urzędy Kontroli

Skarbowej oraz uwagi zgłoszone przez Ministra Finansów zostaną również bardzo szczegółowo przeanalizowane.

Projekt rozporządzenia po zakończeniu prac wewnętrznych w Ministerstwie Edukacji Narodowej, zostanie skierowany do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych. Zostanie również udostępniony na stronie Rządowego Centrum Legislacji.

Jednocześnie należy podkreślić, że zgodnie z art. 39 ust. 1 ww. ustawy o systemie oświaty, dyrektor przedszkola/szkoły/placówki kieruje jej działalnością i organizuje kształcenie, wychowanie i opiekę dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. W związku z tym, to właśnie dyrektor ma obowiązek monitorowania aktualności orzeczeń uczniów, na podstawie których opracowuje się m.in. indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, organizuje zajęcia rewalidacyjne oraz udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Należy wyraźnie podkreślić, że orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydawane przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.), wydawane są do celów innych niż edukacyjne i nie stanowią podstawy do objęcia dziecka kształceniem specjalnym.

Opracowanie: Departament Zwiększania Szans Edukacyjnych w MEN